

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1943 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 14 kap. 45 § strafflagen.

Genom en den 26 februari 1943 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 81, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 14 kap. 45 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 14 kap. 45 § strafflagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

45 §.

Misshandel som i 12 eller 13 § sägs, ändå att den skett emot maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan förman, så ock brott efter 15 eller 37 §, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsägande brottet till sådant åtal angiver, eller det blivit förövat under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort som i 11 kap. 9 eller 15 § omförmäles. Utan hinder av vad nu är sagt må brottet åtalas av allmän åklagare, där det medfört döden, eller ock landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

Vållande, varom — — — än målsägande.

Därest brott — — — till åtal.

Har brott — — — åtal angives.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

I 14 kap. 10 och 11 §§ strafflagen stadgas straff för misshandel varav följer svår kroppsskada. Härmed förstås förlust av talförmåga, syn eller hörsel, svårt lyte eller annat svårt kroppsfel, stadigvarande svårt men å hälsa eller livsfarlig sjukdom. Från och med den 1 januari 1943 är även försök till sådant brott straffbart. I 12 § samma kapitel behandlas uppsåtlig misshandel,

¹ Senaste lydelse, se 1937: 242.

varav kommer mindre lyte eller kroppsfel eller lindrigare sjukdom än nyss nämnts, och i 13 § stadgas straff för uppsåtlig misshandel, varå ringare eller ingen skada följt. I 15 § stadgas straff för resande av livsfarligt vapen även i fall då den skyldige ej är förfallen till straff för misshandel eller försök därtill.

Enligt 36 § skall misshandel å skyldeman i rätt uppstigande led medföra visst där angivet strängare straff; sker misshandel å maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan, under vars lydnad man står, skall den omständigheten anses såsom synnerligen försvårande. 37 § innehåller motsvarande regler beträffande resande av livsfarligt vapen mot de personer, som äro nämnda i 36 §.

Misshandelsbrott enligt 14 kap. 10 och 11 §§ höra under allmänt åtal. Där- emot må, jämlikt 45 § i kapitlet, misshandel enligt 12 eller 13 §, ändå att den skett emot maka, styv- eller svärföräldrar, adoptivföräldrar, fosterföräldrar, förmyndare, husbonde eller annan förman, ävensom brott efter 15 eller 37 § ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsägande anger brottet till åtal eller det blivit förövat under sabbat eller vid sådant tillfälle eller å sådan ort som avses i 11 kap. 9 § strafflagen (vid offentliga förrättningar) eller 11 kap. 15 § strafflagen (å allmän plats). Utan hinder härav må dock, där misshandel var- om i 14 kap. 12 eller 13 § förmäles medfört döden, brottet åtalas av allmän åklagare. Därest brott, som i 14 kap. 12, 13 eller 15 § sägs, förövats mot den, som ej fyllt sexton år, av hans föräldrar, adoptivföräldrar eller förmyndare, äger allmän åklagare tala därå, om brottet av barnavårdsnämnd angives till åtal.

Vid flera tillfällen ha gjorts fr am st ä l l n i n g a r o m l a g ä n d r i n g för att åstadkomma bättre skydd mot misshandel i hemmet.

I två vid 1938 års riksdag väckta motioner (I: 170 och II: 208) hemställ- des, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning huruvida genom ändring av gällande åtalsregler eller på annat sätt ökad trygghet för hustru att undgå misshandel kunde ernås. I motionen I: 170 berördes jämväl frågan om be- redande av skydd för barn mot misshandel från föräldrarnas sida. Första lagutskottet hemställde i sitt utlåtande (nr 52), att motionerna icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda, och anförde till motivering därav bl. a. följande:

Att åtskilliga opåtalade fall av hustrumisshandel förekomma i vårt land läser icke kunna förnekas och bestyrkes jämväl av de i förevarande ärende avgivna yttrandena. Samhället bör självklart icke lämna något ogjort som kan undanröja eller minska dessa missförhållanden. I sakens natur ligger emellertid att effektiva åtgärder på detta område äro synnerligen svåra att åstadkomma, och dessutom måste en viss försiktighet iakttagas då det gäller det allmännas ingripande i hemlivets förhållanden.

Vad först angår den av motionärerna ifrågasatta ändringen av åtalsreg- lerna beträffande misshandel å hustru torde utsikterna att på denna väg nå en bättre ordning än den rådande vara mycket små. Även om i vissa fall allmän åklagares åtalsrätt skulle vara av värde, kan det dock befaras

att i åtskilliga andra fall ett polisingripande med åtföljande strafförfarande efter anmälan från utomstående — måhända i direkt strid mot hustruns vilja — skulle leda till resultat som ur ingen synpunkt kunna anses tillfredsställande. Måhända skulle även införande av allmän åtalsrätt kunna leda till att hustrun, som visste att mannen komme att straffas om misshandeln bleve känd, i ännu större utsträckning än nu droge sig för att anlita de utvägar som gällande författningar erbjuda. Flertalet av de myndigheter, som yttrat sig i ärendet, har också anfört betänkligheter mot en ändring av åtalsreglerna. Inom utskottet har framförts tanken att under allmänt åtal föra sådan misshandel å hustru som faller under 14 kap. 12 § strafflagen. Då emellertid gränsen mellan 12 och 13 §§ i nämnda kapitel är flytande samt det ofta först efter polisundersökning kan avgöras efter vilkendera lagrummet viss misshandel skall bedömas, har utskottet stannat för den ståndpunkt som gällande rätt intager i förevarande fråga.

Fem reservanter inom utskottet voro av avvikande mening och hemställde, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning huruvida genom ändring av gällande åtalsregler eller på annat sätt ökad trygghet för hustru att undgå misshandel kunde ernås. Frågan föll vid 1938 års riksdag i följd av kamrarnas skiljaktiga beslut. Första kammaren biföll nämligen reservationen men andra kammaren utskottets hemställan.

I samband med sin prövning av de vid 1942 års riksdag framlagda förslagen till ändrad lagstiftning angående förmögenhetsbrott gjorde första lagutskottet (utlåtande nr 18 sid. 24) följande uttalande:

Den föreslagna anordningen att i vissa fall efter överåklagarprövning medgiva allmänt åtal vid brott, som eljest böra vara undantagna från sådant åtal — vilken anordning innebär en nyhet i vår rätt — synes för övrigt erbjuda en utväg att undanröja olägenheter som yppat sig beträffande andra brott än förmögenhetsbrotten. Sålunda torde man på denna väg möjligen kunna lösa den vid 1938 års riksdag behandlade frågan om ändrade åtalsregler för beredande av ökad trygghet för hustru mot misshandel i hemmet.

Fredrika-Bremer-förbundet och Sveriges husmodersföreningars riksförbund hemställde i en år 1942 till justitiedepartementet ingiven skrivelse om lagändring därhän, att straffet för misshandel i hemmet skärpes och hithörande förbrytelser falla under allmänt åtal.

I anledning av en vid 1942 års riksdag i ämnet framställd interpellation förklarade chefen för justitiedepartementet att han vore beredd att upptaga frågan om en lagändring till särskild prövning utan avvaktan på straffrättskommitténs förslag till reformering av 14 kap. strafflagen (riksdagens protokoll 1942, andra kammaren, nr 12 sid. 82 och nr 21 sid. 1).

Inom justitiedepartementet har därefter ledamoten av straffrättskommittén, hovrättsrådet Nils Beckman upprättat en den 29 december 1942 dagtecknad *promemoria* angående ändring av åtalsreglerna beträffande miss-

handel. I promemorian erinras till en början om tidigare anförda betänkligheter mot att lägga misshandel i hemmet under allmänt åtal och om första lagutskottets uttalanden i ämnet vid 1942 års riksdag, varefter anföres vidare:

I 14 kap. 45 § strafflagen synes lämpligen kunna införas en sådan åtalsregel beträffande de i 12, 13, 15 och 37 §§ samma kapitel avsedda brotten, vilka hittills icke kunnat åtalas av allmän åklagare annat än efter angivelse eller om brottet skett under sabbat, på allmän plats e. d. eller medfört döden. Enligt den tilltänkta regeln skulle dessa brott även kunna åtalas av allmän åklagare, där landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. Härigenom skulle polisingripandena mot hustrumisshandel i hemmet kunna göras mera effektiva. Visserligen torde det åligga polismyndigheten att ingripa för att skydda en hustru mot misshandel i hemmet, även om brottet icke lyder under allmänt åtal, men ett sådant ingripande blir lätt mindre verksamt. En våldsverkare, som vet sig kunna förmä hustrun att avstå från angivelse eller återkalla redan gjord angivelse, behöver för närvarande icke fästa mycket avseende vid ett polisingripande, då det i allt fall icke kan leda till åtal och straff. Mot sådana våldsverkare får polismyndigheten en vida starkare ställning, när dess ingripande i enlighet med den föreslagna nya regeln kan fullföljas genom åtal utan hustruns medverkan. Å andra sidan förhindrar denna regel sakens fullföljande genom åtal i sådana fall, då ett strafförfarande icke är lämpligt. Åtals anställande göres nämligen beroende av att överåklagare finner det påkallat ur allmän synpunkt.

Den nya åtalsregeln beträffande misshandelsbrott synes ej böra begränsas till misshandel mot hustru. Misshandel mot barn från föräldrars eller förmyndares sida kan visserligen åtalas av allmän åklagare på angivelse av barnavårdsnämnd, men det synes lämpligt att vid sidan därom öppna möjlighet för överåklagaren att förordna om åtal utan barnavårdsnämndens hörande. Även i andra fall kan möjlighet till allmänt åtal utan angivelse stundom vara påkallad av liknande hänsyn. Det har exempelvis inträffat, att sinnesslöa blivit misshandlade på en under medicinalstyrelsens tillsyn stående privat anstalt. I ett sådant fall bör tydligen överåklagaren, om saken remitteras till honom från medicinalstyrelsen, kunna utan vidare förordna om åtal.

Den nya åtalsregeln kan lämpligen införas i den punkt av 14 kap. 45 § strafflagen, vilken för närvarande blott handlar om att brott varom i 12 eller 13 § förmåles medfört döden. Punkten kan förslagsvis erhålla följande lydelse: Utan hinder av vad nu är sagt må brottet åtalas av allmän åklagare, där det medfört döden, eller ock landsfogden eller, i Stockholm, förste stadsfiskalen finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

Vid promemorian fanns fogat ett utkast till lag om ändrad lydelse av 14 kap. 45 § strafflagen, likalydande med det här ovan intagna förslaget.

Över promemorian ha, efter remiss, yttranden avgivits av justitiiekanslersämbetet, överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, länsstyrelsen i Malmöhus län, socialstyrelsen, föreningen Sveriges landsfogdar, föreningen Sveriges stadsfiskaler, föreningen Sveriges landsfiskaler samt svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet. Överståthållarämbetet, som under hand hört förste stadsfiskalen i Stockholm, har tillika överlämnat yttranden från Stockholms stads nykterhets- och barnavårdsnämnder.

Länsstyrelserna ha överlämnat yttranden från poliskamrarna och stadsfiskalerna samt nykterhets- och barnvårdsnämnderna i Göteborg och Malmö.

För innehållet i de avgivna yttrandena lämnas en översiktlig redogörelse å sid. 6—9 i propositionen, till vilken redogörelse utskottet hänvisar. Här må endast erinras om följande.

I samtliga yttranden har förslaget tillstyrkts. Behovet av en lagändring har därvid allmänt vitsordats.

De hörda *åklagarföreningarna* och enskilda *åklagarna* ha betecknat lagändringen såsom synnerligen önskvärd och ägnad att avhjälpa nu förefintliga brister i åtalsreglerna beträffande misshandel. Därvid har framhållits, att erfarenheten ej sällan lämnat exempel på att vid misshandel å enskild plats anmälan till åtal återtagits även i fall då det ur allmän synpunkt varit önskvärt att åtal kommit till stånd.

Beträffande behovet av en lagändring har *poliskammaren i Malmö* anført:

Till kriminalpolisen inkomna angivelser angående misshandel återkallas i stor utsträckning, och gäller detta särskilt hustrumisshandel. I regel återkallas angivelsen av hustrun, innan utredningen hunnit verkställas om det angivna brottet. Icke sällan har utredningen dock hunnit så långt, att rapporten förelegat i koncept, varav framgått, att angivelsen tillkommit efter upprepad, ofta under en längre tid förövd misshandel. Under åren 1941—1942 ha sålunda av 45 inkomna angivelser från hustrur, som misshandlats av sina män, 30 återkallats, innan rapport hunnit avgivas. Beträffande de återstående 15 fallen har rapport avgivits och remitterats till domstol, men i 4 av fallen ha de misshandlade hustrurna, antingen hos allmänne åklagaren eller inför rätten, återtagit sina angivelser varför åklagaren avstått från fullföljd av målet, ehuru upprepad hustrumisshandel förelegat i samtliga fall. Anledningen till att angivelser om hustrumisshandel återkallats kan mången gång hava varit den, att den misshandlade hustrun dragit sig för den offentlighet, som icke kan undgås, därest ärendet går till domstol. Någon gång kan återkallelsen också ha berott därpå att mannen ånrat sitt handlingssätt samt lovat bot och bättring. I ett stort antal fall torde emellertid återkallelsen ha skett av rädsla för repressalier från mannens sida. I de anförda fallen har polisen kunnat fullfölja sitt ingripande mot en hustruplågare endast om misshandeln förövats under rusets inflytande, så att mannen kunnat behandlas enligt alkoholistlagens bestämmelser.

Tidigare uttalade betänkligheter mot att släppa polis- och åklagarmyndigheterna inom hemmets dörrar ha i allmänhet ansetts på ett lyckligt sätt undanröjda i det föreliggande förslaget. *Justitiekanslersämbetet* har, efter erinran om dessa betänkligheter, vidare anført:

Nämnda betänkligheter, som torde ha tillmätts avgörande betydelse, göra sig i viss mån gällande även i fråga om förevarande förslag. Den prövning av överåklagare, som förslaget förutsätter, lär nämligen icke kunna ske innan erforderlig utredning erhållits. Och redan anställande av polisutredning rörande påstådd misshandel kan ju, vare sig på utredningen följer åtal eller icke, medföra vissa av de olägenheter lagstiftaren velat undvika genom nu gällande åtalsregler. *Justitiekanslersämbetet* finner emellertid angeläget, att de upprepade framställningarna om bättre skydd mot dem som öva misshandel i hemmen vinna beaktande. Blotta möjligheten av att sådana personer kunna åtalas av allmän åklagare utan att angivelse av den förorättade sker lär vara ägnad att i en del fall leda till ökat skydd för hemmen. Då

det vidare torde kunna antagas, att de ingripanden av polismyndighet som komma att ske, därest förslaget genomföres, skola företagas med varsamhet och med beaktande av angelägenheten att menliga verkningar för hemlivet i möjligaste mån undvikas, anser sig justitiekanslersämbetet kunna tillstyrka införande av åtalsrätt för allmän åklagare efter medgivande av överåklagare i de fall som avses med förslaget.

Betänkligheter mot förslaget ha i övrigt endast framförts av *poliskammaren i Göteborg*, som förordat sådan begränsning av överåklagarens prövning, att fullständig polisutredning icke skulle behöva företagas i alla de fall av misshandel, där det från början eller mycket snart bleve klarlagt att något allmänt intresse icke påkallade åtal.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har härutinnan anfört:

Mot den föreslagna lagändringen synes i princip icke vara något att erinra. De betänkligheter mot densamma, som yppat sig hos poliskammaren i Göteborg, hänföra sig närmast till att förslaget av poliskammaren befarats förutsätta fullständig polisutredning i alla de fall, där genom anmälan eller eljest fall av misshandel i hemmet kommit till polisens kännedom. Vore denna förutsättning riktig, skulle länsstyrelsen dela betänkligheterna såväl med hänsyn till angelägenheten att undvika för privatlivet störande ingripanden i onödan som med hänsyn till polisens och överåklagarens arbetsbörd. I sistnämnda hänseende må exempelvis framhållas, att bestyret för landsfogden här i länet att årligen genomläsa och pröva hundratals polisrapporter av här avsett slag endast från Göteborg måste innebära en sådan arbetsökning för denne, att ytterligare arbetskraft sannolikt finge ställas till hans förfogande.

Emellertid förmenar länsstyrelsen, att fullständig polisutredning med åtföljande rapportskrivning ingalunda behöver vara en förutsättning för att överåklagaren skall kunna i sådana fall, som förslaget avser, pröva om åtal ur allmän synpunkt bör äga rum. Polisrapporter med fullständig utredning torde normalt icke behöva upprättas och underställas överåklagarens prövning annat än i sådana fall, där den lokala polismyndigheten själv finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. I övriga fall borde en muntlig föredragning för överåklagaren av vederbörande polisbefäl rörande omständigheterna i de särskilda fallen vara tillfyllest för att överåklagaren skall kunna bedöma, om ytterligare åtgärder — i första hand fortsatt utredning — erfordras.

Får ett dylikt förenklat förfarande tillämpas, anser sig länsstyrelsen kunna tillstyrka förslaget.

Av de hörda *nykterhetsnämnderna* har framhållits, att misshandel i hemmen främst förövades av familjemedlemmar, mot vilka ingripande enligt alkoholistlagen vore påkallat; den föreslagna utvidgningen av åtalsrätten borde emellertid hälsas med tillfredsställelse med hänsyn till de ej sällan förekommande fall, beträffande vilka alkoholistlagen icke vore tillämplig eller där tvekan därom kunde råda.

Socialstyrelsen har som sammanfattning av sin ståndpunkt i ämnet anfört, att de individer, som göra sig skyldiga till misshandel i hemmet, i flertalet fall äro alkoholmissbrukare och psykiskt icke normala personer, att den mest ändamålsenliga reaktionen gentemot alkoholiserade familjeplågåre utgöres av ingripande enligt alkoholistlagen, att de i första hand erforderliga åtgärderna för att få till stånd denna reaktion äro av organisatorisk art, åsyftande dels att öka allmänhetens kännedom om alkoholistlagstiftningen

och dels att höja nykterhetsnämndernas faktiska kompetens att tillämpa denna lagstiftning, att jämsides härmed bör komma till stånd en utsträckning av tillämpligheten av alkoholistlagen, så att denna omfattar personer med benägenhet för våldsamt beteende i hemmet under inflytande av alkoholmissbruk, oavsett om detta missbruk är så inrotat, att hemfallenhet häråt kan anses föreligga enligt hittillsvarande bedömningsgrunder, att vid tillämpningen av alkoholistlagen, utvidgad de facto på nyss antydda sätt, psykisk misshandel bör vara att anse som med kroppslig misshandel fullt jämförlig ingreppsanledning samt att införande av en diskretionär åtalsrätt för överåklagare i övriga fall av misshandel i hemmet är värdefull både från allmän- och individualpreventiv synpunkt.

Socialstyrelsen har ifrågasatt, huruvida icke i samband med ändringen av strafflagens 14 kap. 45 § även kunde göras ett förtydligande av detta lagrum, som genom flera tillägg blivit tämligen svårtydligt. *Barnavårdsnämnden i Göteborg* har ansett, att frågan om en inskränkning i aganderättens omfattning borde upptagas i detta sammanhang.

I propositionen anför *föredragande departementschefen, statsrådet Westman*, följande:

»Otvivelaktigt äro mera effektiva åtgärder från samhällets sida än som för närvarande stå till buds påkallade mot den misshandel i hemmen som i avsevärd utsträckning förekommer. Jag är väl medveten om att, såsom socialstyrelsen framhållit, huvudvikten ligger på alkoholistlagstiftningens område, då misshandel av mera allvarligt slag i flertalet fall lär härröra från alkoholmissbrukande män. Detta utesluter emellertid icke att, såsom också i de avgivna yttrandena allmänt vitsordats, införande av möjlighet till allmänt åtal oberoende av angivelse kan vara av värde för bekämpande av sådan misshandel.

De tidigare yppade betänkligheterna, vilka grundats på farhågan att en sådan möjlighet skulle kunna leda till polisingripande och åtal även i fall där ett dylikt ingripande i hemlivets förhållanden icke bort komma till stånd, synas kunna undanröjas genom att åtal av allmän åklagare medgives allenast om överåklagaren finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. Mot en regel med detta innehåll har i huvudsak icke riktats någon annan anmärkning än att den skulle leda till onödiga polisutredningar, om fullständig sådan utredning måste företagas även när det från början eller mycket snart bleve klarlagt att något allmänt intresse icke påkallade åtal. Regeln bör emellertid uppenbarligen, såsom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förordat, så tillämpas, att polisrapport med fullständig utredning normalt icke behöver upprättas och underställas överåklagarens prövning annat än i sådant fall, där den lokala myndigheten själv finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. Vid bedömning av frågan huruvida åtal är påkallat böra för övrigt möjligheterna till ett ingripande enligt alkoholistlagstiftningen beaktas, varför samarbete med nykterhetsnämnderna bör äga rum.

Jag vill alltså förorda, att i 14 kap. 45 § strafflagen införas en regel av

nu angivet innehåll utan avvaktan på straffrättskommitténs förslag till reformering av 14 kap. strafflagen. De av socialstyrelsen och barnavårdsnämnden i Göteborg berörda frågorna om en fullständig omredigering av lagrummet i förtydligande syfte samt om inskränkning i aganderättens omfattning torde icke lämpligen böra upptagas i detta sammanhang.»

Lagrådet har lämnat det upprättade lagförslaget utan erinran.

Det genom förevarande proposition framlagda lagförslaget har föranletts av önskemålet att i görligaste mån förhindra hustrumisshandel i hemmen. Att sådan misshandel förekommer i betydande omfattning och ofta i upprörande former har länge varit känt och har bestyrkts av den i detta lagstiftningsärende verkställda utredningen. I sitt här ovan återgivna utlåtande nr 52 vid 1938 års riksdag anförde utskottet, att samhället icke bör lämna något ogjort som kan bidra till att stävja dessa missförhållanden. Utskottet uttalade samtidigt att en viss försiktighet måste iakttagas då det gäller det allmännas ingripande i hemlivets förhållanden samt att det kunde befaras att ett polisingripande efter anmälan från utomstående — måhända i direkt strid mot hustruns vilja — i åtskilliga fall skulle leda till resultat som ur ingen synpunkt kunde anses tillfredsställande. I sitt utlåtande nr 18 vid 1942 års riksdag framkastade utskottet tanken att man skulle kunna lösa denna fråga genom att medgiva allmänt åtal i sådana fall där överåklagaren funne åtal påkallat ur allmän synpunkt, ett uttalande som tydligen föranlett den nu framlagda propositionen.

Utskottet.

Det är uppenbart att de betänkligheter som tidigare anförts mot att släppa polis- och åklagarmyndigheterna inom hemmets dörrar icke helt eliminerats genom föreliggande förslag. Det gäller att skapa en sådan anordning att icke blott åtal i oträngt mål undviks utan i lika hög grad att opåkallade polisingripanden såvitt möjligt icke komma till stånd. Utskottet vill fördensskull framhålla, att tillämpningen av den föreslagna lagstiftningen kräver det största omdöme och varsamhet från de berörda myndigheternas sida. När från utomstående håll till polismyndighet inkommer anmälan om misshandelsbrott i hemmet, gäller det sålunda för denna att noga överväga huruvida grundad anledning till en mera ingående undersökning föreligger. Utskottet hänvisar härutinnan även till departementschefens uttalande att polisrapport med fullständig utredning normalt icke behöver upprättas och underställas överåklagarens prövning annat än i sådant fall, där den lokala myndigheten själv finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. Har polismyndigheten icke grundad anledning antaga att överåklagaren skall finna skäl till åtal, bör den alltså icke skrida till åtgärd i saken. Ett särskilt praktiskt fall torde vara det, då anmälan ingått från hustrun men hon efter verkställd polisutredning återkallar anmälan. Enbart den omständigheten att sådan återkallelse ägt rum bör icke föranleda polismyndigheten att underlåta frågans hänskjutande till överåklagaren.

Enligt sin avfattning äger den föreslagna lagändringen tillämpning på all misshandel inom och utom hemmet. Utskottet har övervägt möjligheten att

inskränka åtalsrätten till allenast fall av misshandel å eller resande av livsfarligt vapen mot familjemedlemmar i hemmet. Det stöter emellertid på stora svårigheter att avfatta en sådan begränsning på ett tillfredsställande sätt. Bland annat har uppmärksammats att en begränsning av åtalsrätten till fall av misshandel å familjemedlemmar skulle undantaga kontrahenterna i s. k. stockholmsäktenskap från det skydd de nya bestämmelserna avse att lämna. Vid övervägande av dessa och andra svårigheter har utskottet stannat för att tillstyrka propositionen.

Frågan om åtal är påkallat ur allmän synpunkt får, såsom processlagberedningen framhållit i motiveringen till 20 kap. 7 § nya rättegångsbalken (SOU 1938: 44 sid. 257), bedömas med hänsyn såväl till brottets art och straffets syfte som till omständigheterna vid brottets begående. I straffrättskommitténs betänkande med förslag till lagstiftning om förmögenhetsbrott (SOU 1940: 20 sid. 39), vilket förslag låg till grund för lagen den 22 juni 1942 (nr 378) om ändring i vissa delar av strafflagen, uttalade kommittén med hänsyn till de i dess förslag avsedda fallen, att uttrycket »allmän synpunkt» avsåge jämväl sociala hänsyn, exempelvis till målsäganden. Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att åt uttrycket icke gives en alltför vid tolkning. I vissa fall torde vara uppenbart att rättelse icke kan åvågas genom åtal och straff. Ett avsevärt antal hustrumisshandlare äro, enligt vad erfarenheten givit vid handen, alkoholister mot vilka ingripande bör ske i annan ordning.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande proposition, nr 81, måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 maj 1943.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit
från första kammaren: herrar *Schlyter, Gärde, Branting, Linnér, Brandt, Siljeström, Olofsson* och *Lodenius*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Ryberg, Olsson* i Mellerud, *Berg, Björling* och *Lindberg* i Stockholm, fru *Gustafson* samt herr *Stattin*.

Reservation

av herr *Lindberg* i Stockholm, vilken hemställt om avslag å propositionen.